

**SOLIQ TO'LOVCHILARGA KO'RSATILADIGAN RAQAMLI
XIZMATLARNI KO'PAYTIRISH ORQALI SOLIQ BAZASINI
KENGAYTIRISH**

Quziyev Ravshan Ramzanovich

O'zbekiston Respublikasi Bank moliya akademiyasi PhD

e-mail: Ravshan8282@mail.ru

Usmonov Ulug'bek Jahongir o'g'li

O'zbekiston Respublikasi Bank moliya akademiyasi (magistranti)

E-mail bek_1992@mail.ru

+99890-354-55-05

Annotatsiya: Raqamli soliq xizmatlarining paydo bo'lishi soliqqa rioya qilish va ma'muriy samaradorlikda seysmik evolyutsiyaga yo'l ochadi. Ilg'or ma'lumotlar tahlilini qo'llash orqali hukumatlar iqtisodiy faoliyatning murakkab naqshlarini aniqlashlari, nomuvofiqliklarni aniqlashlari va misli ko'rilmagan ziyraklik bilan audit imkoniyatlarini kuchaytirishlari mumkin. Ma'lumotlarga asoslangan boshqaruvdagi bu o'sish nafaqat daromadlarni amalga oshirishni ko'paytiradi, balki soliqni qo'llash samaradorligi va adolatligini oshiradi, soliq to'lashdan bo'yin tovlash yo'llarini qisqartiradi va soliq to'lovchilar uchun teng shart-sharoitlarni yaratadi.

Maqsad: Soliq tizimida raqamli xizmatlarni ko'paytirish orqali soliq solinadigan bazani kengaytirish va muammolarni tahlil qilish.

Kirish

Soliq to'lovchilar uchun rivojlangan raqamli xizmatlarning integratsiyasi soliqqa tortish bazasini kengaytirish, qonunchilikka rioya qilishni yaxshilash hamda inklyuziv va samarali soliq ma'muriyatchiligini rag'batlantirishning muhim strategiyasidir, chunki u soddalashtirilgan jarayonlar, oshkoralik va hisobdorlikni oshirish hamda rivojlanayotgan iqtisodiy sharoitlarga moslashish qobiliyatini taklif etadi. Natijada yanada zamonaviy va adolatli soliq rejimiga hissa qo'shadi.

Raqamli xizmatlar orqali soliq bazasini kengaytirish jarayonlarni soddalashtirishi, muvofiqlikni oshirishi va daromadlarni yig'ishni yaxshilashi mumkin. Soliqlarni topshirish, ma'lumotlarga kirish va to'lovlarni amalga oshirish uchun foydalanuvchilarga qulay raqamli platformalarni taklif qilish ko'proq soliq to'lovchilarni jalb qilishi va qochishni kamaytirishi mumkin. Bundan tashqari, ma'lumotlarni tahlil qilish uchun texnologiyadan foydalanish va nomuvofiqlikni maqsadli yo'naltirish daromadlarni yanada oshirishi mumkin. Biroq, raqamli soliq xizmatlaridan foydalanish imkoniyati va xavfsizligini ta'minlash, jamoatchilik ishonchi va talablarga rioya qilishni ta'minlash juda muhimdir.

Asosiy qism

An'anaviy soliq tizimlari ko'pincha soliq to'lashdan bo'yin tovlash, kam hisobot berish va rioya qilmaslik bilan bog'liq muammolar bilan kurashib kelgan. Biroq, raqamli xizmatlarning paydo bo'lishi hukumatlarning soliq to'lovchilar bilan o'zaro munosabatlarida, qoidalarni qo'llashda va daromad yig'ishni kuchaytirishda paradigmani o'zgartirishni taklif qiladi. Raqamli platformalardan foydalangan holda, soliq organlari soliq to'lovchilar uchun yanada shaffof, samarali va qulay muhitni yaratishi mumkin, natijada ixtiyoriy rioya qilish madaniyatini rivojlantiradi.

Zamonaviy jahon iqtisodiyotida soliq tizimlarining evolyutsiyasi barqaror iqtisodiy rivojlanish va ijtimoiy tenglikka intilishda hal qiluvchi tayanch bo'lib turibdi. Davlatlar jadal texnologik taraqqiyot, demografik siljishlar va globallashtirish murakkabliklarini bosib o'tayotganda, zamonaviy soliq tizimining imperativi tobora kuchayib bormoqda.[1]

Raqamli asrda zamonaviy soliq tizimi shaffoflik, muvofiqlik va ijro mexanizmlarini kuchaytirish uchun ilg'or texnologiyalar va ma'lumotlar tahlilidan foydalanadi. Soliq to'lovlari, to'lovlar va axborot tarqatish uchun raqamli platformalarni integratsiyalash orqali hukumatlar ma'muriy jarayonlarni soddalashtirishi, soliq to'lashdan bo'yin tovlash holatlarini yumshatishi va soliqqa tortish bazasini kengaytirishi mumkin. Texnologik jihatdan asoslangan ushbu yondashuv nafaqat kattaroq mas'uliyatni keltirib chiqaradi, balki soliqqa tortish davlat va uning fuqarolari o'rtasidagi hamkorlikdagi sa'y-harakatlar sifatida qabul qilinishini ham ta'minlaydi.

Raqamli soliq tizimlariga kirib boradigan eng muhim muammolardan biri transchegaraviy raqamli tranzaksiyalar bilan bog'liq murakkabliklar bilan bog'liq. Raqamli tijoratning transmilliy tabiati soliq yurisdiksiyasini aniqlash, qiymat yaratish va foydaning o'zgarishini oldini olishda murakkablikni keltirib chiqaradi. Raqamli tranzaksiyalarni soliqqa tortish uchun umume'tirof etilgan asoslar va standartlarning yo'qligi bu jumboqni yanada kuchaytiradi va shu bilan ikki tomonlama soliqqa tortishning oldini olish va yurisdiksiyaga oid nizolarni yumshatish uchun xalqaro hamkorlik va konsensusni talab qiladi.

Bundan tashqari, raqamli soliq tizimlarining paydo bo'lishi kiberxavfsizlikning zaifliklari va ma'lumotlar maxfiyligi bilan bog'liq xavotirlarni kuchaytiradi. Soliq organlari soliq to'lovchilar haqida juda katta hajmdagi nozik ma'lumotlarni to'plash ekan, mustahkam kiberxavfsizlik himoyasi va shaxsiy daxlsizlik kafolatlarini kuchaytirish mas'uliyati katta ahamiyatga ega. Kiber tahdidlarning keng tarqalganligi va soliq to'lovchining shaxsiy hayotini himoya qilish majburiyati ma'lumotlar buzilishining oldini olish va soliq to'lovchining ishonchini uyg'otish uchun mustahkam shifrlash protokollari, ko'p faktorli autentifikatsiya mexanizmlarini va ma'lumotlarni himoya qilish qoidalariga qat'iy rioya qilishni talab qiladi.

Bundan tashqari, raqamli soliq landshafti inklyuzivlik va foydalanish imkoniyati bilan bog'liq. Raqamli soliq tizimlari soliq jarayonlarini har tomonlama raqamlashtirishni talab qiladi, bu esa raqamli savodxonlikdan, raqamli infratuzilmaga kirishdan yoki texnologik ziyraklikdan mahrum bo'lgan aholi qatlamlarini beixtiyor saylov huquqidan mahrum qilishi mumkin. Raqamli tafovutni bartaraf etish va raqamli soliq xizmatlaridan adolatli foydalanishni ta'minlash juda muhim vazifa bo'lib, hukumatlardan raqamli soliqqa tortish afzalliklari jamiyatning barcha qatlamlari uchun takrorlanishini ta'minlash uchun outreach dasturlari, raqamli savodxonlik tashabbuslari va inklyuziv raqamli infratuzilmani joriy etishni talab qiladi. Bundan tashqari, raqamli soliq tizimlarining tarqalishi yurisdiksiyalar bo'ylab turli xil soliq qoidalari va normalarini uyg'unlashtirish zarurligini ta'kidlaydi. Raqamli tranzaksiyalar uchun uyg'unlashtirilgan soliq standartlari va ramkalarining yo'qligi soliq to'lovchilarni chalkashtirib yuboradigan va muvofiqlik muammolarini keltirib chiqaradigan tartibga soluvchi nomutanosibliklar, noaniqliklar va nomuvofiqliklarning labirint tarmog'ini keltirib chiqaradi. Xalqaro muvofiqlashtirish va konsensusga erishish ko'pmillatli korxonalar va raqamli xizmat ko'rsatuvchi provayderlar uchun tartibga soluvchi nomutanosiblikni yumshatish va uzluksiz muvofiqlikni ta'minlaydigan

Zamonaviy soliq tizimining ajralmas xususiyati uning ijtimoiy tenglik va inklyuzivlikka sodiqligidadir. Progressiv soliqqa tortish, maqsadli rag'batlantirish va farovonlikka yo'naltirilgan siyosat daromadlar tengsizligini yumshatish va marginallashtirish jamoalarni ko'tarish uchun vosita bo'lib xizmat qiladi. Bundan tashqari, soliqqa tortishning innovatsion usullari, masalan, ekologik yig'imlar va boyluk solig'i, moliyaviy maqsadlarni kengroq ekologik va ijtimoiy majburiyatlar bilan moslashtiradi va shu bilan barqaror rivojlanish maqsadlariga erishadi.

Zamonaviy soliq tizimining o'zgaruvchan ta'siri faqat fiskal sohalar bilan chegaralanmaydi; u boshqaruv va ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyot to'qimalariga singib ketadi. Kuchli va hisobdor fiskal ma'muriyat orqali hukumatlar jamoatchilik ishonchini mustahkamlashi, resurslar taqsimotini optimallashtirishi va davlat xizmatlarini ko'rsatishni kuchaytirishi mumkin. Bundan tashqari, zamonaviy soliq tizimi muhim davlat infratuzilmasi va ijtimoiy xavfsizlik tarmoqlarining hayotiyligini ta'minlaydi, hayotiy xizmatlar ko'rsatishni ta'minlaydi va ijtimoiy hamjihatlikni qo'llab-quvvatlaydi.[2]

Raqamli soliq xizmatlarining jadalligi innovatsiyalar uchun muhim omil bo'lib, hukumatlarga soliq bazalarini kengaytirish va zamonaviy fiskal muammolarni hal qilish uchun ko'plab raqamli vositalarni taklif qiladi. Raqamli innovatsiyalar elektron tijorat, raqamli tranzaksiyalar va paydo bo'ladigan iqtisodiy faoliyatning rivojlanishini qo'lga kiritish uchun sozlangan yangi soliq vositalarini keltirib chiqaradi, bu esa soliq

landshaftining raqamli asrning transformatsion dinamikasiga mos kelishini ta'minlaydi.

Fiskal boshqaruv sohasida soliq solinadigan bazani kengaytirish daromadlar oqimini mustahkamlash, ijtimoiy farovonlikni oshirish va barqaror rivojlanishni qo'llab-quvvatlashga intilayotgan hukumatlar uchun muhim kun tartibi hisoblanadi. Kuchli va diversifikatsiyalangan soliq bazasi nafaqat fiskal taqchillikni yumshatibgina qolmay, balki hukumatlarga o'sib borayotgan ijtimoiy ehtiyojlarni qondirish va muhim infratuzilmaga sarmoya kiritish imkoniyatini beradi. Ushbu maqola soliq bazasini kengaytirish bilan bog'liq ahamiyati, muammolari va strategiyalarini yoritishga, uning iqtisodiy barqarorlik va ijtimoiy tenglikni mustahkamlashdagi katalitik rolini ta'kidlashga harakat qiladi.[3]

Soliq solinadigan bazani kengaytirishga intilish muammolardan xoli emas. Ko'p hollarda norasmiy iqtisodiy faoliyat, soliq to'lashdan bo'yin tovlash va tartibga solishning murakkabligi iqtisodiy operatsiyalarning to'liq spektrini qo'lga kiritish harakatlariga to'sqinlik qiladi. Qolaversa, yangi soliqlarni joriy etish yoki amaldagilarini kengaytirish jamiyatning zaif qatlamlariga ortiqcha yuk tushishini yoki iqtisodiy innovatsiyalarni bo'g'ib qo'ymaslik uchun ehtiyotkorlik bilan tekshirishni talab qiladi. Shu sababli, hukumatlar soliq solinadigan bazani har tomonlama va adolatli kengaytirishni amalga oshirish uchun ko'p qirrali strategiyalarni o'z ichiga olgan holda, bu murakkabliklarni oqilona hal qilishlari kerak.

Soliq bazasini kengaytirish bo'yicha asosiy strategiyalardan biri qonunchilikka rioya qilish va ijro mexanizmlarini kuchaytirishni o'z ichiga oladi. Ilg'or texnologiyalar, ma'lumotlar tahlili va axborot almashish platformalaridan foydalanish hukumatlarning daromad manbalari, aktivlari va ilgari soliqqa tortishdan bo'yin tovlagan operatsiyalarni kuzatish imkoniyatlarini kuchaytiradi. Qolaversa, soliq qonunchiligini soddalashtirish, soliq to'lovchilarning bilimini oshirish va qonunbuzarliklar uchun jazo choralarini kuchaytirish fiskal majburiyatlarga rioya qilish madaniyatini shakllantirish uchun qo'shimcha vosita bo'lib xizmat qiladi.

Yana bir muhim yondashuv iqtisodiyotni rasmiylashtirishni rag'batlantirishni nazarda tutadi. Norasmiy sektorlarning rasmiy iqtisodiyotga o'tishini rag'batlantirish orqali hukumatlar ilgari soliqqa tortilmagan iqtisodiy faoliyatni birlashtirgan holda soliq bazasini ko'paytirishi mumkin. Bu soliq imtiyozlarini moslashtirish, biznesni qo'llab-quvvatlash xizmatlarini taklif qilish va norasmiy tadbirkorlar va korxonalarni rasmiy maqomga ega bo'lishga undash uchun tartibga soluvchi to'siqlarni yumshatish va shu bilan soliq tarmog'iga hissa qo'shishni o'z ichiga olishi mumkin.[4]

Soliq vositalarini diversifikatsiya qilish va rivojlanayotgan iqtisodiyot tarmoqlarini birlashtirish ham soliq solinadigan bazani kengaytirishning ajralmas strategiyasi hisoblanadi. Atrof-muhit yig'implari, raqamli xizmatlar soliqlari va boylik to'lovlari rivojlanayotgan iqtisodiy faoliyatni qo'lga kiritish va zamonaviy fiskal

muammolarni adolatli tarzda hal qilish uchun innovatsion vositalardir. Rivojlanayotgan tarmoqlarni qamrab olish uchun soliq kodeksini modernizatsiya qilish orqali hukumatlar global iqtisodiyotning o'zgaruvchan dinamikasiga moslashgan holda o'zlarining daromad bazasini mustahkamlashlari mumkin.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, soliqqa tortish bazasini kengaytirish hukumatlar uchun fiskal barqarorlikni mustahkamlash, ijtimoiy tenglikni rag'batlantirish va barqaror rivojlanishga intilishda o'zgaruvchan vazifa hisoblanadi. Keng va inklyuziv soliq bazasini qo'llash qonunchilik talablariga muvofiqlikni oshirish, iqtisodiyotni rasmiylashtirish, mintaqaviy hamkorlik va moslashtirilgan soliq-byudjet siyosatini o'z ichiga olgan yaxlit yondashuvni nazarda tutadi. Mamlakatlar 21-asr iqtisodining murakkabliklaridan o'tib ketar ekan, soliq bazasini kengaytirishga intilish mustahkam va inklyuziv moliyaviy boshqaruvni qo'llab-quvvatlashda asosiy omil bo'lib chiqadi va shu bilan jamiyatlarni barqaror farovonlik sari undaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Soliq kodeksi. - WWW.LEX.UZ
2. "O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasi to'g'risida" O'zbekiston Respublikasi Prezidentining farmoni. - Xalq so'zi, 2017-yil 8-fevral
3. Bekmurodov A. va boshqalar. O'zbekiston iqtisodiyotini liberallashtirish yo'llarida: O'quv qo'llanma.1,2,3.4.5-qismlar. Akademik S.S. G'ulomov tahriri asosida. -T.: TDIU, 2006.
4. Tuxliyev B, Azizov O. Soliq yukini kamaytirish - iqtisodiyotni yuksaltirish omili. - T.: TDIU, 2007. -34b.